

ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ САПЕРА – ЦЕ ЗАПОРУКА ЯКІСНОГО ВИКОНАННЯ БОЙОВОГО ЗАВДАННЯ

В статті проведено аналіз особистісно-професійних якостей, компетентності саперів, що перепідготовляються в Центрі розмінування України. Використані матеріали дослідників професійних компетенцій. Шляхом з'ясування і виокремлення даних з'ясовані види компетенцій. Дано визначення основних компетенцій, компетентнісного підходу до підготовки фахівців та професійної компетентності сапера.

Ключові слова: сапер, компетентність, професійна компетентність, компетентнісний підхід, міжнародні стандарти IMAS.

В статье проведен анализ личностно-профессиональных качеств компетентности саперов, которые готовятся в Центре разминирования Украины. Используя материалы исследователей путем анализа, выявлены виды компетенций. Дано определение основных компетенций, компетентностного подхода к подготовке специалистов саперов, а также определена профессиональная компетентность сапера.

Ключевые слова: сапер, компетентность, профессиональная компетентность, компетентностный подход.

Постановка проблеми. Необхідність розробки особистісно-професійних якостей, компетентності саперів, що перепідготовляються в Центрі розмінування України, в ракурсі компетентнісного підходу до вирішення справи, давно актуальна. Болонський процес, вимоги міжнародних стандартів IMAS 06.10, кваліфікаційні характеристики Державного класифікатора, вимоги програм підготовки до професії „Сапер” потребують загального розуміння вимог до цієї професії. Разом з тим Україна, прагнучи до Європейського економічного і освітнього простору, потребує змін в системі освіти, підвищення вимог до самої системи освіти, адаптації її до міжнародних стандартів. Болонський процес міг би стати добрим попутчиком у вирішенні стратегічних освітніх проблем, але не слід забувати, що ми успадкували досягнення Радянської школи, що була однією з кращих в світі. Ми маємо досить великий практичний досвід підготовки. Отже, Україна повинна мати свою освітню політику і паралельно з участю у Болонському освітньому середовищі формувати свою специфічну систему освіти, виходячи з внутрішніх і орієнтуючись на міжнародні стандарти, тенденції розвитку.

Інтеграційний процес у кожних напрямках розвитку держави полягає у впровадженні європейських норм і стандартів в освіті, науці і техніці, поширенні власних культурних і науково-технічних здобутків у Європейському Союзі. У

кінцевому результаті такі кроки сприятимуть підвищенню в Україні європейської культурної ідентичності та інтеграції до загальноєвропейського інтелектуально-освітнього та науково-технічного середовища [1].

Таким чином, працюючи на перспективу і випередження, ми пропонуємо застосувати компетентнісний підхід до визначення, обґрунтування і узагальнення професійних компетенцій, що повинні бути притаманні саперу 21 століття. В результаті дослідження і виокремлення найбільш значущих часткових компетенцій сапера ми плануємо визначити його кінцеву професійну компетентність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Для реалізації намічених досліджень з модернізації системи освіти та застосування компетентнісного підходу до формування професійних якостей сапера ми вивчали наукову літературу, наукові дослідження і визначали думки вчених з цього приводу.

Методологічне обґрунтування питань оновлення професійної підготовки фахівців знаходимо в працях В. Андрущенко, О. Барабанщикова, В. Беспалька, І. Богданова, Б. Гершунського, Л. Губерського, В. Краєвського, В. Кременя, В. Кушніра О. Пехоти та багатьох інших. Концептуальні засади підготовки військових професіоналів відображено в працях В. Маслова, М. Нещадима, В. Радецького, В. Телелима, В. Ягупова та інших. Ідеї

особистісно-орієнтованого підходу до професійної підготовки фахівця в своїх наукових працях розглядали К. Абульханова-Славська, С. Дяков, І. Зимня, Н. Кузьміна А. Маркова, А. Окіпняк та інші; компетентнісний підхід у навчально-виховному процесі досліджували В. Адольф, А. Алферов, С. Батищев, Г. Гапоненко, Г. Маркова, Л. Олійник, Дж. Равен, В. Петрук, А. Хугорський та інші. Праці цих науковців мають не лише теоретичне, але й практичне значення для вирішення наукових завдань нашого дослідження, однак все ж не вичерпують їх повністю.

Постановка завдання. Неувага до питань стосовно застосування мінної зброї та її наслідків з боку керівників різного рівня, в тому числі військових, може призвести до необґрунтованих втрат не тільки у воєнний, але й у мирний час після припинення конфлікту. Обмежень мінної безпеки на цей час не існує ні за часом і місцем, ні за масштабом і видом бойових дій. Міна може спрацювати і після десятка років очікування. Утилізація мін, міжнародне гуманітарне розмінування налагоджені як прибутковий бізнес. Ще 10 років тому вони приносила надприбутки тим, хто цим займався.

Отже, необхідно посилити роботу світового співтовариства з ліквідації мінної безпеки у світі. Основні зусилля на цей час повинні бути зосереджені на розмінуванні і знищенні встановлених раніше мінних полів. Військовий конфлікт необхідно вважати врегульованим тільки після повної ліквідації мін, установлених у ході його розвитку, як правило, силами конфліктуючих сторін. Необхідно розробити і прийняти нові норми міжнародного права про всеосяжну ліквідацію та заборону звичайної мінної зброї, яка не має вибіркової дію і елементів самоліквідації. Пріоритетним напрямком у вирішенні проблеми мінної безпеки вважати вдосконалення та розвиток науково-технічної і виробничої бази розробки та створення альтернативних засобів захисту важливих об'єктів, що дозволяють виконати вимоги Конвенції і, не знижуючи обороноздатності держави, відмовитися від застосування мін.

Для вирішення всіх перерахованих проблем і потрібні компетентні фахівці-сапери. Ми пропонуємо, врахувавши сучасні тенденції розвитку науково-технічного

прогресу, останні досягнення науки і техніки, визначити професійну компетентність сапера, що буде відповідати оновленим Державним та діючим міжнародним стандартам.

Виклад основного матеріалу. Слід зазначити, що останнім часом підвищуються вимоги до фахівців-саперів. Все частіше постає питання підготовки такого фахівця відповідно до вимог міжнародних стандартів з документальним підтвердженням його навчання (сертифікацією відповідно до міжнародних стандартів). Також перспективи розвитку Збройних Сил України та реалії 21 століття вимагають компетентнісного підходу до підготовки сапера. Вибір організаційно-педагогічних умов формування його професійної компетентності, оновлена організація самого навчально-виховного процесу, розробка і впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних, інноваційних та багатьох інших педагогічних технологій забезпечать і сприятимуть успішній реалізації підготовки такого фахівця.

Щоб з розумінням підійти до визначення професійних компетенцій і кінцевої компетентності сапера, пропонуємо звернутись до першоджерела. У Великому тлумачному словнику В. Даля визначені ці терміни як: „**Компетентность** – полноправность...”; „**Компетентный** – судья, кто может, вправе судить о ком-то, о чем-то, или кого-то; кому кто, что подсудно; судья законный, прямой; полный, призванный и признанный; судья полноправный [2, с 148]. Інший великий тлумачний словник російської мови дає наступну трактовку цих термінів: „**Компетенция** (от лат. *competere* — соответствовать, подходит) – это личностная способность специалиста (сотрудника) решать определённый класс профессиональных задач. Также под компетенцией понимают формально описанные требования к личностным, профессиональным и т. п. качествам сотрудников компании (или к какой-то группе сотрудников). В данном понимании компетенции используются при оценке персонала. Совокупность компетенций, наличие знаний и опыта, необходимых для эффективной деятельности в заданной

предметной області **називають компетентністю** (от англ. competence)” [3].

У свою чергу, сучасний великий тлумачний словник так визначає ці поняття: **компетентний** – як той, який має достатні знання в якій-небудь галузі; який з чим-небудь добре обізнаний; тямущий. Який ґрунтується на знанні; кваліфікований. 2. Який має повні повноваження; повноправний, повновладний. **Компетенція** – це добра обізнаність із чим-небудь. 2. Коло повноважень якої-небудь організації, установи або особи [4, с. 445].

Проводячи вивчення та узагальнення наукових досліджень фахівців цієї галузі, ми прийшли до висновку, що чіткого поняття „компетенція”, „компетентність”, „компетентнісний підхід”, „професійна компетентність” немає. Вчені або узагальнюють і поєднують ці поняття, або навпаки розрізняють. Наукової думки про розрізнення цих понять притримуються А. Бермус, В. Красевський, Р. Уайт, А. Хуторський, І. Зимня та багато інших [5]. Визначаючи терміни „компетенція” та „компетентність” провідний американський вчений Д. Равен використовує ці терміни як синоніми [6]. Його російські колеги Л. Болотов, В. Ледньов, М. Рібаков, Г. Селевко їх ототожнюють, підкріплюючи практичну спрямованість в тій частині, яка відображає співвідношення між знаннями і діяльністю особистості [7].

Займаючись науково-теоретичною розробкою компетентнісного підходу підготовки фахівців різного рівня, вчені збагатили поняття і терміни професійної педагогіки. Так, введено термін „**професійна компетентність**” (від лат. *professio* – офіційно оголошене заняття; *compero* – досягати, відповідати, підходити), який тлумачиться як „інтегративна характеристика ділових і особистісних якостей фахівця, що відображає рівень знань, умінь, досвіду, достатніх для досягнення мети з певного виду професійної діяльності, а також моральну позицію фахівця” [8, с. 722].

Вивчаючи літературні джерела, ми з’ясували, що вчені пропонують структурувати компетенції за видами діяльності: соціальна, соціально-професійна компетентність, професійна, спеціальна компетентність, інформаційно-

комунікаційна, комунікативна, загальна (ключова, універсальна, базова, транс предметна, надпредметна та ін.).

У науковій думці поняття „*соціальна компетентність*” характеризується здатністю фахівця до конструктивної взаємодії з оточуючими людьми в системі колективних відносин. (С. Архипова, В. Ковальчук, Л. Лепіхова, О. Ісаєва, В. Петрук та ін.). І. Зимня [9] пропонує поняття „*соціально-професійна компетентність*”, виділяючи соціальний компонент, що забезпечує життєдіяльність людини і адекватність її взаємодії з іншими людьми, групою, колективом, а професійний забезпечує адекватність виконання професійної діяльності.

На думку О. Ісаєва, соціальна компетентність – це якісна характеристика особистості, здатність адекватно оцінювати навколишню дійсність на основі повноти знань про неї, які дають змогу зрозуміти основну закономірність соціальної ситуації, уміння знаходити інформацію в невизначеній ситуації й упевнено будувати свою поведінку для досягнення балансу між своїми потребами, очікуванням, сенсом життя і вимогами соціальної дійсності, уміння задовольняти бажання, спираючись на норми [10].

Визначаючи „*професійну компетентність*”, Р. Гільмєєва, С. Василевський, Н. Кузьміна, Л. Мітіна, З. Підручна, Л. Олійник, С. Рачева та інші характеризують її як сукупність знань, вмінь і навичок, необхідних і достатніх фахівцю для здійснення якісної професійної діяльності. Професійна компетентність є інтегративним особистісним новоутворенням, що поєднує теоретичні знання, практичні уміння, значущі особистісні якості та власний життєвий досвід [11; 12].

Професійна компетенція – головний критерій, за яким оцінюється персонал будь-якої організації, структури. Вона характеризується здатністю фахівця вирішувати певний клас професійних завдань у комплексному їх представленні, самостійно вирішувати виникаючі проблеми під час професійної діяльності, а також самим адекватно оцінювати результати власної професійної діяльності. Іншими словами – це пов’язані з предметом праці

навики, відповідні методи і технічні прийоми, властиві різноманітним галузям діяльності. У формальному розумінні під компетентністю можна розуміти опис вимог до особистісних, когнітивних, професійних якостей, яким повинен відповідати фахівець певної сфери діяльності. Її можна порівняти з посадовою інструкцією, або функціональними обов'язками. Фактично це та галузь професійної діяльності, яку виконує людина-професіонал під час своєї щоденної праці.

„Спеціальна компетентність” – це перелік специфічних якостей, необхідних лише певній категорії персоналу, наприклад, співробітникам служби інформаційної безпеки або саперу знання специфіки застосування, дії, ліквідації мін-пасток.

„Інформаційно-комунікаційна компетентність” на думку вчених А. Андреева, І. Богданової, М. Моїсєєвої, Е. Полата, Н. Ковалєрова, З. Курляндіної, В. Орищенко, І. Харламова, О. Цокура, Б. Шуневича, S. Manulik, O. Petrs, L. Dublin, C. Gottfredson, E. Parks, B. Pfau, M. Rosenberg і багатьох інших, а також спеціалістів „Інституту інформатизації освіти” ЮНЕСКО – це одна з найбільш перспективних компетентностей, що обумовлює вміння використовувати новітні інформаційно-комунікаційні технології; впроваджувати їх в професійну діяльність, вміння самостійно навчатись; забезпечувати самовдосконалення, саморозвиток із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій, мережі Інтернет та інших досягнень науки і техніки.

„Комунікативна компетентність” – вміння будувати відносини з іншими людьми, здатність встановлювати і підтримувати необхідні контакти, певну сукупність вміння спілкуватись. Поняття „комунікативна компетентність” (від лат. communico – роблю загальним, зв'язую, спілкуюся і competens (competentis) – здатний) означає сукупність знань про норми і правила ведення природної комунікації – діалогу, суперечки, переговорів. Вона передбачає вміння змінювати глибину і коло спілкування, розуміти і бути зрозумілим для партнера по спілкуванню. Це здатність особистості застосувати у конкретному спілкуванні знання мови, способи взаємодії з навколишніми і віддаленими людьми та

подіями, навички роботи у групі, володіння різними соціальними ролями. Необхідність у спілкуванні є однією з найважливіших соціальних потреб, яка з розвитком особистості розширюється і поглиблюється за формою та змістом. Її розглядали вчені Е. Берн, Н. Гез, Т. Гордон, О. Казарцева, О. Красівська, Г. Ковальова, А. Леонтєв, Є. Мельник, Л. Петровська, Е. Сидоренко, С. Татарничева, Ю. Федоренко, Д. Хаймста, О. Холостова, К. Хоруженко та інші.

„Загальна компетентність”

Н. Волковою визначена як поєднання пізнавальних ставлень та практичних навичок. Сюди входять емоції, поведінкові компоненти; знання і вміння, які можна мобілізувати для активної професійної діяльності. На її думку компетентна особа може ідентифікувати та розв'язувати проблеми діяльності за набутим фахом. Це ідентифікатор, що сприяє у визначенні готовності фахівця до життя, його подальшого особистісного розвитку. Набуття молоддю знань, умінь та навичок вдосконалює їх компетентність, сприяє їх інтелектуальному, культурному, особистісному розвитку, формуванню здатності швидко реагувати на запити часу [13]. Інші науковці В. Кальней та С. Шилов розглядають загальні компетенції як здатність, яка базується на досвіді, знаннях, схильностях, цінностях і які набуваються під час отримання нових знань.

На думку Л. Олійника [7], відмінність компетентного фахівця від кваліфікованого полягає в тому, що перший не тільки має визначений рівень знань, умінь, навичок, але здатний реалізувати і реалізує їх у роботі. Компетентність припускає наявність у індивіда внутрішньої мотивації до якісного здійснення своєї професійної діяльності, присутність професійних цінностей і відношення до своєї професії. Компетентний фахівець здатний виходити за рамки предмета своєї професії, він володіє деяким творчим потенціалом.

З огляду на вище викладене можна припустити, що поняття „компетентність”, „компетентність”, „професійна компетентність” мають деякі відмінності, які зумовлюють особливості професійної поведінки робітника та передбачають спеціальні підходи в процесі формування професійних знань, умінь та навичок.

Питання педагогіки

Поняття „ключові компетенції” було запропоновано В. Хутмахером в доповіді на симпозіумі в Берні (27-30 березня 1996 р.). Розглядаючи кваліфікаційні вимоги до спеціалістів, міжнародна організація праці

запропонувала сучасну модель післядипломної освіти і визначила ряд ключових компетенцій у кваліфікованого працівника (рис. 1).

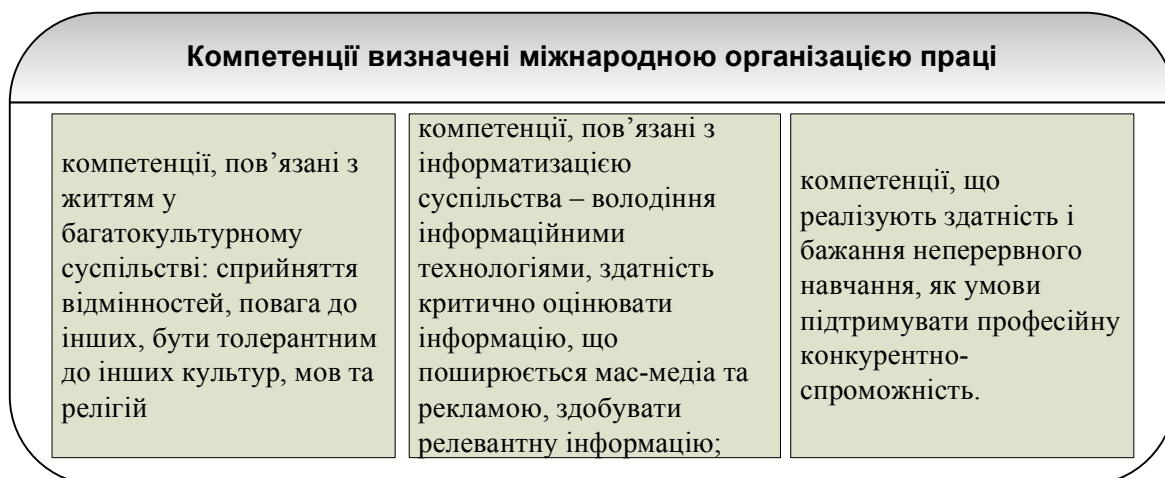

Рис. 1. Ключові компетенції, що визначила міжнародна організація праці

У відповідності до Державних стандартів, що записані в кваліфікаційній характеристиці сапера (розмінування), яка взята із Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників Міністерства надзвичайних ситуацій України і затверджена та введена в дію наказом Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій від 7.10.2004 № 100 за погодженням з Міністерством праці та соціальної політики України, визначені завдання та обов'язки сапера. Сапер планує та організовує очистку місцевості від вибухонебезпечних предметів у межах визначеної території. Організовує спеціальну підготовку та навчання особового складу прийомам пошуку та знищення вибухонебезпечних предметів, дотримання заходів безпеки та правил використання технічних засобів. Здійснює контроль за якістю виконання поставлених завдань та дотриманням техніки безпеки. Веде облік виконаних підрозділом робіт.

Повинен знати: постанови, розпорядження, накази та інші нормативні документи і керівні матеріали, які стосуються проведення піротехнічних робіт; організаційну та штатну структуру піротехнічних підрозділів, їх можливості; правила і методи організації проведення піротехнічних робіт; технічні характеристики приладів та обладнання для проведення піротехнічних робіт; заходи безпеки при виконанні підривних робіт.

Кваліфікаційні вимоги. Повна загальна середня та спеціальна професійна освіта з одержанням освітньо-кваліфікаційного рівня „кваліфікований робітник” за відповідною робітничою професією. Без вимог до стажу роботи.

В існуючому Державному стандарті до професії „Сапер” нам не зрозуміло, хто взагалі буде працювати на мінному полі з вибухонебезпечними предметами. Читаємо: „Сапер планує та організовує очистку місцевості від вибухонебезпечних предметів у межах визначеної території. Здійснює контроль. Веде облік. Організовує навчання”. В класифікаторі немає жодного слова про те, хто буде працювати з вибуховими речовинами і засобами підриву, засобами пошуку, і взагалі хто буде шукати, класифікувати, знешкоджувати вибухонебезпечні предмети. Дії сапера в вимогах класифікатора можна прирівняти до фахівця контролюючого органу. Ось тут і виникають суттєві протиріччя між вимогами Державних стандартів і фактичною необхідністю практично виконувати роботи по пошуку, класифікації і знешкодженню вибухонебезпечних предметів фахівцем-сапером. Ми можемо погодитись з вимогами Державного класифікатора, якщо їх застосувати до сапера-контролера, або сапера-майстра. Таких фахівців повинно бути 1-2 на підрозділ для проведення планування і контролю. Коли в колишньому Міністерстві

України з питань надзвичайних ситуацій та захисту населення розроблялися вимоги і подавалися до Державного класифікатора не було враховано багаторічний теоретично-практичний досвід до цієї спеціальності в Збройних Силах України, хоча до моменту створення МНС України ці функції виконували інженерні війська Збройних Сил України.

Адаптуємо ці стандарти до нашої професії. Також врахуємо вимоги міжнародних стандартів IMAS 06.10 до фахівця-сапера.

Таким чином, ми можемо сформувати вимоги до сапера для виконання завдань з розмінування, пошуку та знищення (знешкодження) вибухонебезпечних предметів.

Повинні знати: вибухові речовини, їх основні властивості та характеристики, правила поводження з ними, порядок звітування за їх витрату;

заряди, їх призначення, будову, принцип дії та застосування і заходи безпеки при поводженні з ними;

засоби підривання, їх призначення та способи застосування;

вибухонебезпечні предмети різного призначення, їх види, класифікацію, будову, штатне і нештатне застосування;

засоби пошуку вибухонебезпечних предметів, їх види, класифікацію, будову і способи застосування;

способи розвідки та розмінування місцевості та об'єктів;

способи знищення (знешкодження) вибухонебезпечних предметів;

заходи безпеки в ході виконання завдань розмінування та при поводженні з вибухонебезпечними предметами.

Уміти: виготовляти запальовальні трубки, зростки та мережі з детонуючого шнура та підривати їх;

розраховувати, виготовляти та прокладати електровибухові мережі, перевіряти справність електродетонаторів, підривати заряди електричним способом;

застосовувати засоби фіксації мінно-вибухових загороджень та небезпечних районів;

застосовувати засоби пошуку вибухонебезпечних предметів;

проводити розвідку і розмінування місцевості та об'єктів;

проводити маркування мінно-вибухових загороджень та небезпечних районів;

визначати тип виявлених вибухонебезпечних предметів;

використовувати засоби захисту особового складу;

знищувати вибухонебезпечні предмети.

Бути ознайомленим: з правилами обладнання і розташування військового складу вибухових речовин;

з порядком отримання і транспортування вибухових речовин і засобів підривання.

Отже, зробимо висновок, що саперу будуть притаманні наступні види компетентності: соціальна, соціально-професійна, професійна, спеціальна, інформаційно-комунікаційна, комунікативна, здоров'язбережувальна, ключова компетентність, предметна (галузева), загальна.

Таким чином, *компетентність сапера можна визначити як набуту у процесі навчання інтегровану здатність із знань, умінь, навичок і досвіду, тісного поєднання специфічних знань про міни та вибухонебезпечні предмети, вибухові речовини та засоби підриву, засоби пошуку та знешкодження вибухонебезпечних предметів, їх властивості та правила поводження з ними, що можуть бути цілісно реалізовані під час виконання завдань за штатно-посадовим призначенням.*

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, виходячи із вищезазначеного, можна зробити висновок, що специфіка підготовки фахівців-саперів повинна враховувати існуючі Державні стандарти, вимоги міжнародних стандартів IMAS 06.10 та особливості подальших умов праці, а також багаторічний досвід підготовки таких фахівців. Також вона повинна носити випереджувальний характер підготовки, як би мовити, проводити підготовку з перспективою. Компетентність фахівців слід формувати за рахунок оновлення програм підготовки які повинні врахувати вивчення новітніх зразків озброєння і перспективи їх розвитку. Підготовку планувати із застосуванням сучасних інноваційно-комунікаційних технологій, основну увагу приділяти практичній спрямованості занять. При підготовці слід використовувати оновлені

Питання педагогіки

організаційно-педагогічні умови підготовки. Таким чином, ми пропонуємо працювати на перспективу і організувати підготовку компетентного сапера з урахуванням майбутніх перспектив його застосування. В

подальшому ми плануємо внести пропозиції і скорегувати вимоги до професії сапер, що записі в державному класифікаторі України і тим самим розв'язати виникаючі протиріччя.

Література

1. Модернізація вищої освіти України і Болонський процес: Матеріали до першої лекції / Уклад. М. Ф. Степко, Я. Я. Болнобаш, К.М. Левківський, Ю. В. Сухарніков; відп. ред. М. Ф. Степко. – К. : вид. НМЦ МОН України, 2004. – 24 с.
2. Толковый словарь. Том 2. / глав. ред. Даль В. И. – М. : Гос. изд-во иностр. и нац. словарей, 1955. – 779 с.
3. Большой толковый словарь русского языка. – Санкт-Петербург: „Норинт”, 1998. – 1535 с.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К. ; Ірпінь : ВТФ „Перун”, 2004. – 1440 с.
5. Сень, Л. В. Розвиток компетентісно-орієнтовного навчання за кордоном / Л. В. Сень, // професійні компетенції та компетентність вчителя : матеріали рег. наук.-практ. сем. – Тернопіль : Вид-во ТНПУ ім. І. Гнатюка, 2006. – С. 14–16.
6. Равен, Д. Компетентність у сучасному суспільстві [Електронний ресурс]. – М. : 2008. Режим доступу : <http://www.ime.edu-ua.net/em.html> – Заголовок з екрана.
7. Олійник, Л. В. формування психолого-педагогічної компетентності майбутніх офіцерів-зв'язківців : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Олійник Леонід Віталійович. – Київ, 2007. – 233 с.
8. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; [головний ред. В.Г. Кремень]. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
9. Зимняя, И. А. Ключевые компетенции – новая парадигма результата образования // Высшее образование сегодня. 2003. № 5. С. 34-42.
10. Ісаєва, О. Розвиток соціальної компетентності педагогів – Режим доступу : <http://osvita.ua/school/manage/cadre/1918> – Заголовок з екрана.
11. Батышев, С. Я. Энциклопедия профессионального образования: В 3 т. – М., 1998. – Т. 1. – 501 с.
12. Барабанщиков, А. В., Муцинов, С. С. Педагогическая культура офицера. – М. : Воениздат, 1985. – 158 с.
13. Волкова, Н. П. Педагогіка: Навч. посіб. Вид. 2-ге, перер., доп. – К. : Академвидав, 2007. – 616 с.
14. Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти [Електронний ресурс]. – К. : 2011. Режим доступу : <http://www.zakon1.rada.gov.ua> – Заголовок з екрана.

Rodikov V.G., competitor

PROFESSIONAL-SAPPER COMPETENCE - IS THE KEY OF QUALITY EXECUTION OF COMBAT MISSIONS

The analysis of personal and professional qualities of competence of sappers, which are prepared in the Mine Action Centre of Ukraine, is conducted. Using the materials of the researchers, the kinds of competencies are identified. The requirements to the national and international standards IMAS are considered.

A definition of main competencies, the competence approach to the training of the sappers are given. The scientific literature and the opinions of the scholars on this matter are studied to conduct the researches. The development of professional qualities of the sappers we see in the modernization of the education system. Recommendations about specialty correction of the sapper are offered. It is offered by the author to consider future prospects of use of sappers.

Keywords: pioneer, competence, professional competence, the competence approach, international standards IMA